

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över promemorian "Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och anrikning av kärnämnen" (KN2025/01478)**Yttrande**

Åre kommun avstyrker det förslag som innebär att det kommunala vetot vid gruvbrytning av uran tas bort och framför följande synpunkter:

Förslaget innebär att regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken inte längre ska omfatta utvinning av kärnämnen. Därmed bortfaller även kravet på kommunfullmäktiges tillstyrkan, vilket Åre kommun kraftfullt motsätter sig. Detta utgör en betydande inskränkning i det kommunala självstyret och reducerar kommunens möjlighet att företräda invånarnas intressen i beslut som kan få stor negativ påverkan på såväl klimatet, vår regionala miljö som kommunens näringsliv och samhällsutveckling.

För Åre kommun innebär förslaget att det inte längre finns någon formell möjlighet att direkt neka ett projekt för utvinning av uran eller andra kärnämnen genom vetorätt. Kommunens inflytande begränsas till plan- och bygglagstiftningen och miljöprövningsprocessen, där kommunen fortsatt kan påverka genom översiktsplan, detaljplan, bygglov och samråd inom miljöprövning. Kommunen har även rätt att föra talan i tillståndsärenden. Åre kommun anser inte att det är tillräckligt då dessa vägar endast ger ett indirekt inflytande och är inte likvärdiga med dagens beslutanderätt enligt miljöbalkens regler som ger ett kommunalt veto.

Det finns dessutom en risk att kommunens planbeslut kan komma att överprövas av Länsstyrelsen eller ändras av regeringen om fyndigheter av kärnämnen klassas som riksintresse enligt miljöbalken. Det innebär att kommunens möjligheter att värna långsiktiga intressen för mark- och vattenanvändning riskerar att försvagas, även i fall där stark lokal opinion eller politisk vilja motsätter sig gruvverksamhet.

Utvinning av uran medför även särskilda miljö- och hälsorisker som skiljer sig från annan gruvverksamhet, bland annat genom exponering för radon och alfastrålning. Dessa risker påverkar både arbetstagare, kommuninvånare och närmiljö och motiverar därför att prövning sker med högsta möjliga krav på säkerhet, ansvarsfördelning och insyn med

syfte att skydda människors hälsa. Det motiverar även att beslutet fattas på lokal nivå, vilket stärker inflytandet för dem som påverkas mest av dess konsekvenser.

Samtidigt innebär förslaget att små kommuner, som Åre, kan komma att hantera mycket komplexa och tekniskt krävande processer, utan att ges motsvarande inflytande i beslutet. När kommunen samtidigt har en begränsad resurstilldelning och kompetens inom kärntekniska frågor, uppstår en obalans mellan ansvar och faktisk påverkansmöjlighet.

Åre kommuns översiktsplan anger att uranbrytning inte är förenlig med kommunens mål för hållbar utveckling, naturmiljö och näringslivsutveckling. Kommunen är även generellt restriktiv till annan gruvdrift och anser att varje projekt ska bedömas utifrån platsens unika förutsättningar, särskilt med hänsyn till miljökonsekvenser och påverkan på besöksnäringen.

Slutligen är det även viktigt att säkerställa att förändringen av definitionen av kärnteknisk anläggning inte på sikt påverkar Sveriges möjlighet att fullgöra sina internationella åtaganden inom kärnsäkerhet, icke-spridning och strålskydd. Även om promemorian bedömer att kontroll och tillsyn kan ske inom befintligt regelverk, bör en fortsatt tydlig ansvarsfördelning säkerställas, särskilt i en tid då regleringen av känsliga material står under ökad global granskning.

Mot bakgrund av ovanstående anser Åre kommun att kommunfullmäktiges tillstyrkan fortsatt bör krävas vid tillståndsprövning av verksamhet för utvinning av kärnämnen. Denna möjlighet är central för att säkerställa ett legitimt och demokratiskt inflytande i frågor med långtgående lokal påverkan.

ÅRE KOMMUN
Martine Eng
kommunstyrelsens ordförande
Anna-Carin Johansson
kommunsekreterare